

29.03.2008

Kunnioitettu tasavallan presidentti, arvoisa ministeri, Norjan ja Ruotsin saamelaiskäräjien puheenjohtajat, hyvät arvovieraat!

On hienoa nähdä näin arvovaltainen joukko osallistumassa saamelaiskäräjien avajaisiin. On ilo ja kunnia toivottaa Teidät tervetulleiksi saamelaiskäräjien avajaisiin ja Utsjoelle. Utsjoki on Suomen ainoa saamelaisenemmistöinen kunta. Se on erinomainen esimerkki monipuolisesta saamelaiskulttuurista, kunta on kalastaja- ja poronhoitosaaamelaiskulttuurin tyypittämä alue. Saamen kieli on säilynyt Utsjoella elinvoimaisena ja omaleimaisena. Täällä on luotu uusia saamelaiselinkeinoja, yhdistetty luontevasti matkailua ja muita elinkeinoja osaksi monipuolista saamelaiskulttuuria.

Meillä on suuria ylpeydenaiheita. Nyt olemme neljänsien saamelaiskäräjien avajaisissa. Tilaisuus osaltaan osoittaa meidän saamelaisten sitkeyden ja kulttuurisen rikkauksen. Maailman muuttuessa ja uusia uhkia kohdatessamme olemme osoittaneet, että meitä ei lannisteta ja säilytämme saamelaisuuden tuleville sukupolville. Meidän kulttuurimme on erikoistunut, me olemme sopeutuneet elämään Ylä-Lapin ankarassa luonnossa – mutta toisaalta säilyttäneet oman kulttuurimme kaupunkiympäristössäänkin. Meidän kielemme kertoo mitä tarkimmin luonnon ilmiöistä, kielen avulla pystymme toimimaan tarkasti luonnossa, tunnistamaan kulttuurimaisemamme ja harjoittamaan elinkeinojamme. Meidän henkinen ja kulttuurinen perintömme, käsityö- ja musiikkiperinteemme, luonnon arvostuksemme, perinteiset elinkeinomme ja niihin liittyvät taitomme sekä kykymme vastata toimintaympäristön muutoksiin ovat kulttuurimme rikkaus. Erityisesti saamelainen poronhoito tukee luonnollisella tavalla saamelaiskulttuuria ja sen jatkuvuutta. Meidän tulee huolehtia, että jätämme yhtä monipuolisen ja ainutlaatuisen kulttuuriperinnön ja saamelaisalueen tuleville sukupolville.

Me saamelaiset olemme yhtä kansaa ja on tärkeää että koemme kaikki yhteenkuuluvuutta toisiimme. Meidän on kuitenkin säilytettävä eri saamelaiskulttuurien erityispiirteet, saamen kielet ja kulttuurin perustan. Meidän on myös tuettava kaikkia Suomen saamelaiskulttuureja tasapuolisesti, toisiamme kunnioittaen ja arvostaen. On useasti todettu kaikkien Suomessa puhuttavien saamen kielten olevan uhanalaisia. Me saamelaiset olemme taistelleet oman kielemme ja kulttuurimme puolesta pitkään ja estäneet aktiivisella toiminnallamme kulttuurimme ja kielemme katoamisen. Me kaikki saamelaiset olemme taistelleet oman paikkamme maailmassa – ja nyt voimme ylpeänä iloita tekemästämme työstä saamelaiskulttuurin jatkuvuuden puolesta.

Te kaikki, jotka siirrätte äidinkielenne, oman kulttuurinne tai sukunne perinteet lapsillenne olette luomassa uutta saamelaissukupolvea ja perustaa saamelaiskulttuurin tulevaisuudelle. Teette arvokasta työtä. Työmme ei ole valmis, vaan paljon on tekemistä saamelaisten oikeuksien, kulttuurin ja kielten edistämiseksi. Mutta olkaamme aina ja erityisesti näin juhlapäivänä ylpeitä saavutuksistamme ja jatkakaamme saamelaisten oikeuksien edistämistä.

Arvoisa juhlavieraat

Tämä ei ole vain saamelaisten juhlapäivä, vaan myös Suomen valtion ja suomalaisten juhlapäivä. Suomelle on suuri rikkaus että Euroopan ainoa alkuperäiskansa asuu Suomen rajojen sisällä. Me saamelaiset olemme arvokas lisä suomalaisessa yhteiskunnassa, ja meitä tulee kohdella kulttuurimme ainutlaatuisuutemme ja meidän itsemme johdosta kunnioittaen. Me saamelaiset olemme aina toimineet yhteistyössä suomalaisten kanssa, ennen monella saamelaisella oli myös väärtelijä, suomalaisia ystäviä. Poronhoitotaitoa ja käsityötaitoa olemme opettaneet myös suomalaisille ja tarkkaa kieltämme on lainattu laajasti suomen kieleen ja sen murteisiin. Me emme ole vain tapoja ja sanoja lainaava kulttuuri – vaan tasa-arvoinen ja monipuolinen kulttuuri, jolta lainataan muihin kulttuureihin taitoja, sanoja ja tapoja.

Me saamelaiset olemme edustaneet Suomea maailmalla. Suomesta olisi esimerkiksi erilainen ja kulttuurisesti köyhempi kuva ilman suurta taiteilijaamme Nils Aslak Valkeapäättä. Me olemme Suomen kulttuurinen rikkaus, ja meitä tulee kohdella sen mukaisesti. Meitä saamelaisia tulee arvostaa ja kohdella meidän ainutlaatuisuutemme, asemamme ja kulttuurimme perusteella, ei kansainvälisten sopimusten ja valtion toimien kohteina tai ulko- ja sisäpoliittisena ongelmana.

Me saamelaiset olemme kouluttautuneet laajoille yhteiskunnan eri aloille, meidän nuoremme ovat korkeakoulutettuja ja kielitaitoisia. Meidän saamelaisopettajamme tekevät ja ovat tehneet suuren ja arvokkaan työn siirtäessään saamelaista kulttuuria, kieltä ja taidetta nuorille sukupolville. Meidän keskuudestamme on noussut lahjakkaita tutkijoita ja yhteiskunnallisia vaikuttajia, opettajiemme ja saamelaisvanhempien työ on tuottanut hedelmää. Saamelaisporonhoitajaperheen lapsena ja saamelaisporonhoidon ja –kulttuurin tutkijana tiedän, että ulkopuoliset tutkijat eivät ole muodostaneet tutkimuksissaan aina todellisuutta vastaavaa kuvaa saamelaiskulttuurin laajasta kulttuurisesta tietojärjestelmästä ja poronhoitokulttuurista – he eivät ole ymmärtäneet meidän kulttuurisia koodejamme oikein. Meitä ovat tutkineet vuosisatojen ajan kulttuurin ulkopuoliset tutkijat ja määrittäneet meitä ja meistä muodostunutta kuvaa. Meillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa ennen kuin nyt miten meitä arvioidaan tutkimuksissa ja julkisuudessa. Me tiedämme parhaiten saamelaiskulttuurin, sen luonteen ja arvot, me tiedämme mitä saamelaiskulttuurissa pitää tutkia ja me teemme sen parhaiten. Meidän on otettava henkinen ja aineellinen kulttuurimme meidän itsemme saamelaisten haltuun.

Kunnioitettu tasavallan presidentti ja arvovieraat

Saamelaiset tarvitsevat myös Teidän tukeanne, kannustustanne ja vaikutusvaltaanne pyrkimyksellemme kehittää saamelaista kulttuuri-itsehallintoa, parantaa saamelaisten oikeusasemaa ja turvata saamelaiskulttuurin jatkuvuus koko Suomen alueella. Meillä on oma kulttuuri-itsehallinto saamelaisten kotiseutualueella, mutta meitä saamelaisia, Suomen ainoa alkuperäiskansaa, asuu koko Suomessa. Lainsäädännön on huomioi-

tava saamelaisten oikeudet myös saamelaisalueen ulkopuolella – tämän asian edistämiseksi pyydämme teiltä, hyvät arvovieraat, erityistä tukea. Kahta edellistä saamelaiskäräjiä avatessaan arvoisa tasavallan presidentti otti esille ILO-169-sopimuksen ratifioinnin ja kannusti maan hallitusta ja saamelaiskäräjiä löytämään ennakkoluulottomia tapoja ratkaista maa- ja vesioikeuskysymys ja ILO-sopimuksen ratifiointi.

Arvoisa tasavallan presidentti, vaikka maa- ja vesioikeuksiin ei ole vielä löytynyt ratkaisua, uusi saamelaiskäräjät on vastannut kutsuunne ja alkanut etsiä uusia ennakkoluulottomia ratkaisumalleja maa- ja vesioikeuskysymykseen ja tuo oman ehdotuksensa valtiovalle ja julkisuuteen vielä tämän kevään aikana. Pyydämmekin tasavallan presidenttiä kannustamaan yhä edelleen valtioneuvostoa ratkaisemaan yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa maa- ja vesioikeuskysymyksen ja poistamaan esteet ILO 169-sopimuksen ratifioinnilta. Valtioneuvostoa tulisi kannustaa suhtautumaan ennakkoluulottomasti ja kunnioittaen saamelaiskäräjien ehdotuksiin.

Mutta nyt, arvoisat kutsuvieraat, on aika juhlia Suomen saamelaisia ja osoittaa itsellemme ja muille mitä saamelaiskulttuuri saamelaisille merkitsee ja miten paljon arvostamme saamelaisuutta. Jatkakaamme yhdessä työtä saamelaisten kanssa ja saamelaisten puolesta. Hyvät kutsuvieraat, ystävät, on ilo ja kunnia toivottaa teidät sydämellisesti tervetulleiksi saamelaiskäräjien vieraisiksi saamelaiskäräjien avajaisiin.